

A MAGYAR HONVÉDSÉG LOGISZTIKAI TÁMOGATÓ RENDSZERÉNEK MODERNIZÁLÁSA, DOKTRINÁLIS SZABÁLYOZÓINAK KIALAKÍTÁSA

*A tanulmány az Integrált
Logisztikai Tudományszerve-
ző Tanács 2002. évi pályáza-
tán I. díjban részesült.*

Szerkesztőség

Lovász Zoltán¹²

Bevezetés

A pályamunkám elkészítésekor az az elhatározás vezetett, hogy a Logisztikai Modernizációs Bizottság többhónapos működése során született elképzeléseket kiegészítsem saját, a logisztikai rendszer további fejlesztését szolgáló javaslataimmal. Tanulmányomban esetenként vitába szállok a Modernizációs Bizottság által kialakított koncepciókkal, alternatív megoldásokat állítva a szervezési, támogatási, vezetési-irányítási problémák megoldására.

Egy olyan - a haderő egészét átfogó - logisztikai támogató rendszer felvázolására törekszem, amely a NATO logisztikai támogatási elvekkel harmonizálva, a nemzeti hagyományokat, a napjainkra jellemző realitásokat figyelembe véve, teljeskörű és teljes mértékű támogatás nyújtására lehet képes, békében és háborúban egyaránt. A rendszermodell felvázolásánál mindvégig figyelembe kívánom venni azokat a specialitásokat, amelyek hadfelszerelésünk jellegéből, haderőnk szervezeti sajátosságai-ból, a hadügy átmeneti helyzetéből, a múlthoz való ragaszkodás, az értékmegőrzés, illetve a nyugat felé történő nyitás, a NATO elvárásoknak történő megfelelés ambivalens érzéseiből, törekvéseiből adódnak.

A logisztikai támogatás alternatív modelljének felvázolásánál részletesen elemezni kívánom a logisztikai támogatási rendszerünk sajátosságait. A hadfelszerelés, a hadikultúra sajátosságainak, a szakmai hagyományoknak a bemutatásával, a logisztikai rendszer kialakítására és

¹² Dr. Lovász Zoltán alezredes, egyetemi docens, Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem Logisztikai tanszék.

működésére gyakorolt hatásuk felvázolásával, bizonyítani kívánom az új fenntartási- és ellátási stratégiák bevezetésének ellentmondásosságát, a bevezetés téren mutatkozó türelmetlenség okait és következményeit.

Tanulmányom második részében összegezni kívánom mindazokat a tapasztalatokat, amelyeket a különféle legfelsőbb szintű szakmai, elvi szabályozók, előbb az **Anyagi-technikai Szakutasítás** tervezetének, majd az **Összhaderőnemi Logisztikai Doktrínák** egymást követő változatainak kimunkálása során szereztem. Rá kívánok mutatni azokra az anomáliákra, szakmai tévedésekre, amelyek a jelenlegi helyzet kialakulásához vezettek. Ahhoz a tarthatatlan állapothoz, hogy közel egy évtizedig tartó, meg-megújuló, majd ismét kifulladásos próbálkozások után, a szakmának csak az elmúlt hetekben sikerült megfelelő tartalmú, a haderő egészére kiterjedő, a szaktevékenység teljes vertikumát lefedő elvi szabályozót kiadnia. *Keresni szándékozom annak az okát, hogy miért kellett a NATO csatlakozás után négy évnek eltelnie ahhoz, hogy a logisztikai doktrína elkészüljön.*

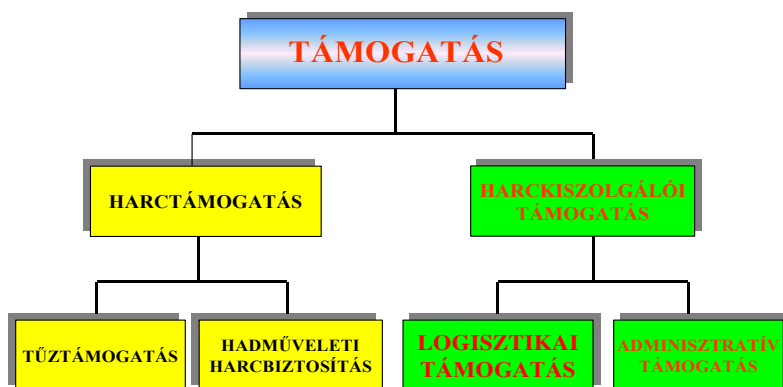
Összegezni kívánom a nemzetbiztonsági és védelempolitikai dokumentumok rendszeréről kialakított nemzeti álláspontokat. Körvonalazom az alap- a funkcionális és a szakági doktrínák vertikális és horizontális rendszerét, a doktrínaalkotásnál alkalmazható elveket és munkamódszereket. Rá kívánok mutatni a doktrínális kidolgozó munka anomáliáira, a jelenleg alkalmazott módszerek és kondíciók tarthatatlanságára. Megfogalmazom az ajánlásaimat, amelyek véleményem szerint hatékonyabbá és eredményesebbé tehetik a doktrínális alkotó tevékenységet.

I. AJÁNLÁSOK A LOGISZTIKAI TÁMOGATÁSI RENDSZER MODERNIZÁLÁSÁRA

1. Alapvetések

A logisztikai támogatás a hadtudomány jelenlegi állásfoglalása alapján a katonai tevékenységek támogatási rendszerének egyik alrendszere. Azoknak a rendszabályoknak és tevékenységeknek az összessége, amelyek a katonai szervezetek, illetve a katonai műveletek anyagi-, technikai-, egészségügyi természetű szükségleteinek, a közlekedési- és elhelyezési igényeinek a kielégítésére irányulnak.

A katonai szervezetek támogatási rendszerének felosztására a különböző alrendszerek és elemek struktúrájára vonatkozóan számos elmélet született. Az egyik alternatíva meggyőződésem szerint logikusan és világosan állítja fel a támogatás építményét, amikor az elemek és alrendszerek rendszerbe foglalásával hézagmentesen fedi le a csapatok biztosítási-, támogatási igényeit. Eszerint a változat szerint a csapatok, illetve az általuk végrehajtott műveletek támogatási rendszere két alrendszert foglal magába: egyrészt a harctámogatást, másrészt a harckiszolgálói támogatást.

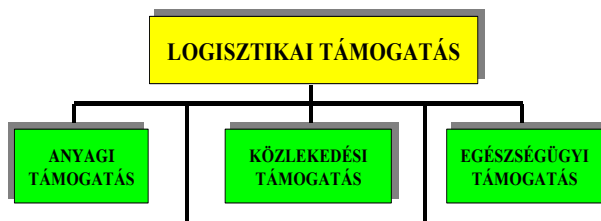
1. sz. ábra A logisztikai támogatás helye a támogatás rendszerében

A különböző NATO szakirodalmakban, doktrínákban, a harckiszolgálói támogatás megnevezéssel azokat a kiszolgáló szféra által végzett szolgáltató jellegű szaktevékenységeket jelölik, amelyek a katonai szervezetek, illetve a katonai műveletek anyagi-, technikai- egészségügyi jellegű szükségleteinek a kielégítését, a mozgatási-szállítási feladatoknak a megszervezését és végrehajtását, valamint az adminisztratív jellegű járólékos folyamatok,(pénzügy, ügyvitel, vezetés-irányítás, személyi ügyek, hadkiegészítés, stb..) kezelését foglalja magába.

A NATO szövetségi rendszerén belül, nemzetenként eltérő módon alakult a harckiszolgálói támogatás funkcióinak kialakítása. Nemzetenként változó a harckiszolgálói támogatás két alkotó komponensének, a logisztikai támogatásnak és az adminisztratív funkcióknak a viszonya. El-

tekintve az egyes struktúrák részletes bemutatásától, általánosságban csak annyit, hogy az anyagi támogatás (ellátás), a technikai támogatás (üzembentartás), a közlekedési támogatás (mozgatus-szállítás) és az egészség-ügyi támogatás a legtöbb nemzetnél a logisztikai támogatás integráns részét képezi.

A TÁMOGATÁS RENDSZERE

2. sz. ábra. A logisztikai támogatás funkcionális területei

Közt *ügyi tá-*
mogatás *z érintet-*
 tek azzal *tek azzal* *llátása, a*
 katonai medicina a parancsnoki felelősség körébe tartozó feladat, ezért
 nem sorolható a logisztikai támogatás funkcionális feladatai közé, az egy-
 személyi felelős parancsnok és a katonai egészségügy rendszere közé
 nem iktatható be további vezetési szint. Az indoklást - bár lehetne, mert
 hamis állításokat és csúsztatásokat tartalmaz - nem kívánom vitatni. **A**
probléma megoldására megítélésem szerint a legjobb megoldás az volna,
ha a katonai egészségügy, szakmai függetlenségét megőrizve (amit
egyébként tudtommal soha, semmiféle veszély nem fenyegetett), integ-
ráns része maradna a haderő egységes logisztikai támogató rendszeré-
nek. Így lehetővé válna az egészségügyi ellátásnak a logisztikai támoga-
 tás részeként való megtervezésére, megszervezésére. Ez a működési
 modell biztosítaná az egészségügyi szervezetek hatékony alkalmazását,
 biztosított volna a logisztikai szervezetek egységes mozgatusa, irányítása,
 a harcbiztosítás, az ellátás egységes megszervezése.

A harcokszolgáló támogatás egyéb - eddig fel nem sorolt - feladatainak a logisztikai támogatás rendszerébe történő beolvasztását jelenleg nem tartom időszerűnek. **Így szerintem nem értek meg a feltételek a humán-, a pénzügyi, a vezetésbiztosítási feladatok beintegrálására.** Ezeket

a biztosítási-támogatási funkciókat - bár számos NATO haderőben már jelenleg is a logisztikai támogatás részeként végzik – a mi esetünkben még önálló funkcióként célszerű működtetni.

A logisztika funkcionális rendszerei

A katonai műveleteknél, különösen a fegyveres küzdelemben, mint specifikus katonai tevékenységben, a **“civil”** logisztikai rendszerek csak bizonyos módosulásokkal működhetnek. Egy kis fantáziával, és kellő nagyvonalúsággal szinte mindegyik civil logisztikai rendszer, azaz az el-látási-, az elosztási-, a gyűjtési-, de még a termelési logisztika elemei is fellelhetőek a haderő logisztikájában, de a működési körülményekben, az alkalmazható módszerekben már nagyok a különbségek. ***A polgári életben megszokott determinisztikus folyamatokkal szemben, a katonai műveletek nagyjából sztochasztikus jellegűek.*** A civil szférában általánosnosan elfogadott és többnyire eredményesen alkalmazott megoldások, logisztikai módszerek és formák, a katonai logisztikában a ritka kivételtől eltekintve hatástalanok maradnak vagy egyszerűen alkalmazhatatlanok.

A haderő logisztikai rendszereivel kapcsolatosan, a különböző főnökségi kiadványokban, a doktrinális szakirodalomban, de az egymást követően megjelenő tanulmányokban is rendre termelői- és fogyasztói logisztikai rendszerekről esik szó. A hadászati szintű logisztikai vezetés (HVK Logisztikai Csoportfőnökség, Beszerzési Hivatal, Gazdasági Hivatal) tevékenységi körét a termelői logisztika fogalomkörébe tartozónak vélik, míg az Összhaderőnemi Logisztikai és Támogató Parancsnokság, illetve a hadműveleti- harcászati szintű (azaz csapat) logisztikai tevékenységet a fogyasztói logisztika körébe sorolják.

Ez a felosztás, illetve ezek a megnevezések erősen vitathatók, mivel lényegében nem felelnek meg azoknak a logisztikai folyamatoknak, amelyeket megjelölnek. Az ellentmondások sora már ott jelentkezik, hogy termelői logisztika kifejezést használunk a védelmi szféra egyik szegmensének megnevezésére, holott az egész honvédelem köztudottan improduktív terület. Elemezve az említett hadászati logisztikai szervezetek tevékenységét, megállapíthatjuk, hogy termelői tevékenységről szó sincs. Akár a beszerzési hivatal, akár pedig a legfelső szintű logisztikai szervezetek tevékenységét elemezzük, azt tapasztaljuk, hogy tevékenységük gerincét a hadfelszerelés beszerzése, rendszeresítése, a rendszerben tartás feltételrendszerének kialakítása, végül a hadfelszerelések rendszerből történő kivonása alkotja. Ehhez kapcsolódnak bizonyos tevékenységek, amelyek kapcsolatot jelentenek termelő nemzetgazdasági egységekkel, így a hadfelszerelés előállítását megelőző haditechnikai fejlesztés,

tendereztetés, a gyártás közbeni minőség-ellenőrzés, a rendszerből kivont hadfelszerelések értékesítését elősegítő piackutatás, esetleges értékesítés. Ennyiben valóban kapcsolódnak az említett logisztikai szervezetek tevékenységei a termelői logisztikához, de ettől önmaguk még nem válnak termelő-, produktív szervezetekké. A rendszert, a tényleges folyamatok alapján **beszerzési logisztika**-i rendszerként illene megnevezni. Így a név és a működés tartalma szinkronba kerülne, megszűnne az a fület bántó diszszonancia.

Ugyanakkor a Magyar Honvédségben, az Összhaderőnemi Logisztikai és Támogató Parancsnokság központi tárintézetektől, javítóüzemeitől, a csapatoknál működő ellátó-, javító szervezetekig terjedő vertikumban működő rendszert pedig, **elosztási logisztika**-i rendszerként volna célszerű meghatározni. A jelenlegi gyakorlat szerint a csapatoknál, hadműveleti- és harcászati szinteken működő logisztikai szervezetek tevékenységére leginkább az elosztás a jellemző. Ennek szellemében történik a különböző ellátási tagozatokon és szinteken keresztül, a központi forrásokban, azaz a nemzetgazdasági- és a központi- (katonai-) tárintézetekben felhalmozott anyagi javak, a hadianyagok, haditechnikai eszközök elosztása, kapacitások, a szállítási-mozgatási lehetőségek vagy az egészségügyi kapacitások elosztása is. Arról van szó, hogy a különböző szinteken megalkotott **“szolgáltatói”** lehetőségeket, a csapatoknál indukálódó szükségletek figyelembevételével működtetik, a csapatok igényeihez igazodva **“osztják el”**. A fogyasztás, azaz a különböző hadianyagok felhasználása csak a harcoló kötelékeknel, a működő katonai szervezeteknél, az ellátási végpontok után következik be. A rendszer egészére elsősorban az elosztás (disztribúció) a jellemző, így azt a működés valós tartalmához igazodva elosztási logisztikai rendszerként célszerű meghatározni.

A logisztikai támogatás különböző funkcionális területei kialakítják és folyamatosan reprodukálják a csapatok anyagi-, technikai-, egészségügyi-, közlekedési és elhelyezési lehetőségeit, kapacitásait. Fedezetet biztosítanak azoknak a szükségleteknek a folyamatos kielégítésére, amelyek a katonai műveletek során indukálódnak. Lehetőséget teremtenek a személyi állomány harcképességének, a haditechnikai eszközök hadrafoghatóságának a fenntartására. A logisztikai támogató rendszerek egyféle kapcsolóként működnek, amelyek összekötik a nemzetgazdaságot - mint a logisztikai szükségletek kielégítésének alapvető bázisát - a katonai műveleteket végrehajtó szervezetekkel.

A haderőn belül működő logisztikai támogatás lehetőségeit a logisztikai támogató rendszerek kapacitása, áteresztő képessége, az általuk végrehajtható támogatások mértéke, színvonala, szolgáltatásuk mi-

nősege és hatékonysága határozza meg. Ezek azok a képességek, amelyek a nemzetgazdaság támogatását, a nemzeti erőforrásokból származó anyagi-, technikai-, javakat és egyéb szolgáltatásokat a haderő felé közvetítik. Következésképpen a logisztikai támogató rendszer lehetőségei, fontos alkotó elemét képezik a haderőnek, szerepet játszanak a védelmi képességek alakításában.

A logisztikai támogató szervezetek alapfunkciói

Az előzőekben már vizsgált és elosztási logisztikaként megjelölt rendszereket tovább elemezve, megállapíthatjuk az egyes tagozatokban működő logisztikai támogató szervezetek különböző jellegű és tartalmú feladatokat un. alapfunkciókat látnak el. Ezek a feladatok a támogatási területektől (ellátás, üzemeltetés, mozgatás-szállítás) többnyire függetlenül, azonos jegyeket mutatnak. Ezek az alapfunkciók, az egyes tagozatokon és szinteken, a különböző támogatási területeken eltérő formában jelentkeznek, de tartalmuk lényege változatlan. ***Ezek az alapfunkciók az elosztási-, továbbítási- és az előkészítési funkciók.***

- ***Elosztási funkció*** az erőforrásokból származó anyagi javak és más kapacitások hadművelési-, harcászati igényeiknek megfelelően történő elosztásában realizálódik. Ennek értelmében a központi és nemzetgazdasági forrásokból származó anyagi készleteket, ellátmányokat, az egyes támogatási tagozatokban és szinteken, a csapatok konkrét igényeinek figyelembevételével újra elosztják. Az elosztási funkció szinte mindegyik támogatási tagozatban és szinten működik, hatására az anyagi készletek, a szolgáltatások mennyiségi és minőségi változásokon mennek keresztül.
- ***A továbbítási funkció*** a nemzetgazdasági- és a külső forrásokból származó anyagi javaknak, egészségügyi-, közlekedési- és egyéb szolgáltatási kapacitásoknak, a támogatott katonai szervezetek felé megfelelő hatékonysággal történő továbbítását jelenti. A továbbítási funkció értelmében, a különböző tagozatokban végrehajtott elosztási feladatok végrehajtása után, fokozatosan közelítik az anyagi készleteket, ellátmányokat, szolgáltatásokat a felhasználókhoz. A továbbítás a haderő vertikális tagozódásának megfelelően, hadászati-, hadművelési- és harcászati tagozatokon keresztül történik.
- ***Az előkészítési funkció*** a hadianyagok és haditechnikai eszközök rendeltetésszerű és hatékony felhasználáshoz, illetve

alkalmazáshoz történő előkészítésében realizálódik. Ezen feladatok célja, hogy a hadianyagok, illetve a haditechnikai eszközök, a felhasználókhöz, az alkalmazókhöz történő közelítés során egyre magasabb készenléti helyzetbe kerüljenek. Ennek során elérjék azt az állapotot, hogy a katonai műveletekben, a fegyveres küzdelemben, a legnagyobb hatékonysággal alkalmazhatók, felhasználhatók legyenek. Az előkészítési funkció keretében történik a lőszerkes élesítése, a rakéták műszeres bevizsgálása, a gép és harcjárművek technikai kiszolgálása, harci alkalmazásra történő felkészítése.

Alapvető követelmény a logisztikai támogatással szemben, hogy a különböző funkcionális területeken a szakfeladatok hatékony és gazdaságos végrehajtásával minden körülmények között segítse elő a katonai műveletek sikerét. A logisztikai támogató rendszer erő kifejtésének térben és időben egybe kell esnie a csapatok erő kifejtésével. A logisztikai szervezeteknek ott kell kifejteni segítő-, támogató hatásukat, ahol arra a leginkább szükség van. ***A logisztikai támogatás egyes funkcióinál a kapacitásoknak, mindenkor arányban kell állnia a csapatok reális szükségleteivel.*** Igazodnia kell a támogatott katonai szervezetek nagyságához, az ellátandó személyi állomány létszámához, az üzemeltetett haditechnikai eszközpark nagyságához, az anyagi készletek tömegéhez. ***Téves az a fel fogás, miszerint a haderő létszámának csökkentése folytán, egy bizonyos szintet átlépve, lehetőség van vezetési szintek, logisztikai támogatási tagozatok kihagyására.*** Haderő szervezési alapelveként elfogadhatjuk, hogy minden vezetési szinten (hadászati-, hadműveleti, harcászati) a katonai szervezeteknek, a megfelelő autonómia biztosítása érdekében, a támogatási igények és szükségletek kielégítése céljából, a harcoló- és hácitámogató szervezetek mellett, megfelelő harckiszolgáló, azaz logisztikai csapatoknak is működniük kell. Pontosan ezek azok a követelmények, amelyekről a logisztikai rendszerek modernizációja kapcsán a legkevesebb szó eset, ezek azok a területek, ahol sürgősen változtatni kell, ahol elejét kell venni a haderő hadrafoghatóságát veszélyeztető leszervezési, átalakítási folyamatoknak.

Koncepcionális változások

A Magyar Honvédség logisztikai támogatásának koncepciója a nemzeti erőforrások hatékony felhasználásán, a támogatási lehetőségeknek a csapatok valós igényeihez igazodó elosztásán alapul. A logisztika támogatás koncepciójában, alternatív megoldásokat, prioritásokat és cselekvési változatokat kell kialakítani egyrészt a nemzeti vezetés és irányítás alatti alkalmazás esetére, illetve a szövetségi rendszerben,

NATO vezetés és irányítás alatt történő alkalmazás esetére. A logisztikai támogatás koncepciójának kialakításánál, mindkét esetben figyelembe kell venni a nemzeti sajátosságokat, a hadfelszerelés jellegét, a nemzeti hadikultúrát, a tradíciókat, illetve a NATO kompatibilitás követelményrendszerét, szövetségi kötelezettségeinket.

A nemzeti vezetés és irányítás mellett történő alkalmazás esetében, a haderő támogatásánál, ellátásánál, a nemzeti erőforrásokra támaszkodó logisztikai támogató rendszert kell kialakítani és működtetni. Ilyen esetekben a haderő logisztikai szükségleteinek kielégítése, teljes mértékben és teljes körűen a nemzeti erőforrásokból, a haderő szervezetszerű logisztikai támogató rendszerének működtetésével történik. Erre az esetre, a sikeres támogatás érdekében, olyan logisztikai képességeket kell kialakítani, olyan logisztikai támogató rendszert kell felállítani, hogy az teljes fedezetet nyújtson a logisztikai szükségletek kielégítésére, garanciát jelentsen a haderő sikeres alkalmazására.

A szövetségi vezetés és irányítása alatt, szövetségi rendszerben működő katonai szervezetek logisztikai támogatása is döntően nemzeti forrásokon alapul. A szövetséges csapatok állományában működő nemzeti katonai kontingensek logisztikai szükségleteinek kielégítése nagobbrészt ilyenkor is a nemzeti támogató rendszer működtetésével, nemzeti alapokon történik. A nemzeti támogató rendszertől érkező ellátás, támogatás a nemzeti támogató elemek közvetítésével jut el a csapatokhoz. Ennél a működési rendnél a nemzeti támogató elemek, hadművelési szintű támogatást végezve, mintegy hidat képeznek a nemzeti (honi) támogató rendszerek és a csapatok szervezetszerű logisztikai támogató elemei között

A helyzettől függően, a logisztikai szükségletek egy részének kielégítésben szerepet vállalhatnak a szövetségi logisztikai szervezetek és erőforrások, illetve a fogadó nemzeti támogatási rendszerek. A szövetségi logisztikai támogató elemek, illetve a fogadó nemzeti támogató rendszerek azoknak a logisztika szükségleteknek a kielégítésében vállalhatnak szerepet, amelyeket a nemzeti forrásokból nem lehet, vagy nem célszerű kielégíteni.

Honi területen történő működésnél, amikor a katonai műveletekben a Magyar Honvédség csapatai mellett szövetséges erők is tevékenykednek, - államközi megállapodások alapján - a szövetséges csapatok részére fogadó nemzeti támogatást kell nyújtani. A fogadó nemzeti támogatás keretében megvalósuló anyagellátás körét, az egészségügyi-, a

közlekedési- és az egyéb szolgáltatások jellegét szerződésekben határozzák meg.

2. A logisztika támogatás területei

A katonai szervezetek és a katonai műveletek logisztikai szükségleteinek jellegéhez igazodva, a logisztikai támogatásnak elvileg öt funkcionális területe van. Ezek a különböző szükségletek kielégítésére szakosodott funkcionális területek, azaz az anyagi-, a technikai-, az egészségügyi-, a közlekedési- és az elhelyezési tevékenységek képezik napjainkban a katonai logisztikát. Ezek a funkciók, feladatrendszerek szakmailag önálló területek, tervezésüket és szervezésüket a logisztikai törzseken belül, a feladatokra szakosodott szakszolgálatok végzik. A továbbiakban ezeknek a funkcionális területeknek a legfontosabb összefüggéseiről, a szükséges korrekcióiról lesz szó. Tisztázni kívánom az egyes funkcionális területek lényegét, fogalmát, a funkciót alkotó szaktevékenységek célját. A teljesség igénye nélkül körvonalazom az egyes funkcionális területek legfontosabb folyamatait, műveleteit, azok jellemző vonásait, paramétereit.

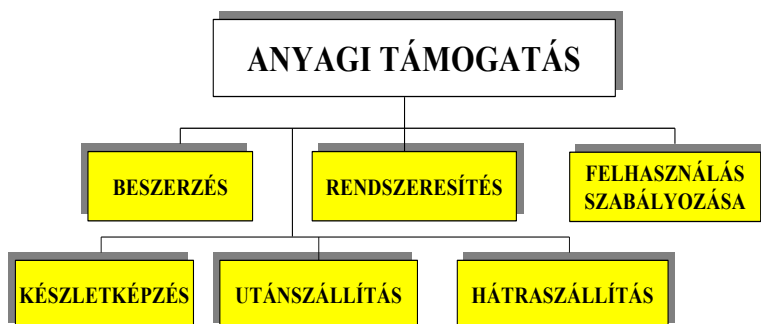
2.1. Az anyagi támogatás (ellátás): a katonai szervezetek logisztikai támogatásának funkcionális területe, egyik alrendszere, azon rendszabályok és tevékenységek összessége, amelyek a katonai műveletek hadianyag szükségleteinek megtervezésére, a szükségleteknek megfelelő készletek felhalmozására, lépcsőzésére, felhasználáshoz történő előkészítésére, a felhasználás normatív szabályozására és végül a felhasznált készletek utánpótlására irányulnak.

Az anyagi támogatás célja, hogy a katonai szervezetek anyagi jelleghű szükségleteit, igényeit a megfelelő időben és helyen, megfelelő mennyiségben és minőségben kielégítse. Az anyagi támogatás célja továbbá, hogy a katonai műveletekre történő felkészülés és annak végrehajtása során, az anyagigények reális felmérésével, a megfelelő készletek felhalmozásával és lépcsőzésével, a felhasználás folyamatának normatív szabályozásával, a szükségletekhez igazodó ellátás körültekintő megszervezésével elősegítse a katonai szervezetek eredményes működését, a műveletek sikeres végrehajtását.

Az anyagi támogatás feladatrendszerét azok a szakirányú ellátási feladatok alkotják, amelyek végrehajtásával a hadianyag készletek a nemzetgazdasági forrásokból, az anyagi támogató-ellátó rendszer közreműködésével eljutnak a katonai szervezetekhez, a felhasználókhoz. Ez a feladatrendszer magába foglalja a katonai szervezetek szükségleteinek

megfelelő hadianyagok beszerzését, a hadianyagok rendszeresítését, a megfelelő készletek megalakítását, a felhasználás tervezését és szabályozását, a felhasznált hadianyag készletek pótlását.

A felsorolt feladatok közül, a legfelső logisztikai támogató szervezetek és háttérintézmények, a **“beszerzési logisztika”** feladataiként a hadfelszerelés beszerzését, rendszeresítését, a hadászati szintű készletképzést és készletszabályozást (felhasználás szabályozását) végzik. A csapatok szintjén, az **“elosztási logisztika”** feladataként pedig a harcászati- (hadműveleti-) szintű készletképzés, a felhasználás normatív szabályozása és a felhasznált anyagi készletek pótlása, az ellátás, illetve a csapatoknál feleslegessé vált anyagok hátraszállítása történik.

3. sz. ábra. Az anyagi támogatás feladatrendszere

A beszerzés az anyagi támogatás (ellátás) egyik legfontosabb szakirányú tevékenysége. A hadfelszerelés, a haderő szükségleteinek megfelelő mennyiségű és minőségű hadianyagok és haditechnikai eszközök beszerzését, a haderő kialakítására és fenntartására kialakított stratégiai koncepció alapján kell végrehajtani, a nemzetgazdasági lehetőségek figyelembevételével hazai-, illetve külső forrásokból. *A beszerzést alapvetően a legfelső szintű logisztikai vezető szervek feladata.* A beszerzés végrehajtásánál alapvető követelmény, hogy a katonai szervezetek, a kor

katonai- és műszaki követelményeinek megfelelő harc- és szakanyagokkal legyenek ellátva. Ugyancsak fontos követelmény, hogy a beszerzési volumenek legyenek összhangban a haderő szükségleteivel.

A szükségletek felmérésénél elemezni kell a haderőfejlesztés, átalakítás várható ütemét, az alkalmazás, a fenntartás rendszerében várható változásokat, a hadianyagok és haditechnikai eszközök rendszerbentartásának várható időtartamát. A haditechnikai eszközök és az adekvát hadianyagok (lőszer, fenntartási anyagok) beszerzésénél figyelembe kell venni az eszközrendszerek haderőben töltött életciklusának várható időtartamát. Ezek alapján kell kalkulálni a béke- és a háborús szükség-leteket.

A Magyar Honvédségben megkezdődött, és várhatóan az elkövetkezendő években - ha arra a nemzetgazdasági fedezetet biztosítani lehet - felgyorsul a hadfelszerelés lecserélése, a csapatok átfegyverzése. Ezzel kapcsolatban jelezném annak rendkívüli jelentőségét, hogy a legfelső katonai (szakmai) vezetésnek olyan koncepciót kell kialakítania a haderő technikai modernizálására, amely a nemzeti céloknak és lehetőségeknek megfelel, és amely szinkronban lesz a szövetségi elvárásokkal, törekvésekkel. Az átfegyverzésénél az eszközrendszerek komplex beszerzésére kell törekedni. Szakítani kell azzal az előző évtizedekben alkalmazott helytelen gyakorlattal, hogy a szűkös anyagi lehetőségek miatt az első vonalbeli eszközök (harcjárművek, tűzeszközök) prioritást élveztek, ugyanakkor a háttért biztosító eszközrendszerek (kiszolgáló szaktechnika, infrastruktúra, fenntartási anyagok, dokumentációk, stb.) beszerzése nem a megfelelő mennyiségben és minőségben történt.

A rendszeresítés az anyagi támogatás következő feladatrendszere, amelyet szintén a legfelső szintű logisztikai szervezetek hajtanak végre. A rendszeresítés a beszerzett haditechnikai eszközöknek és hadianyag készleteknek az alkalmazó (felhasználó) katonai szervezetek részére történő átadását, illetve a folyamatos ellátás feltételrendszerének kialakítását jelenti. A rendszeresítés bonyolult feladatok sorát, az új haditechnikai eszközöknek és hadianyagoknak a fegyveres erők rendszerébe állításával kapcsolatosan végrehajtandó elosztási műveleteket, infrastrukturális beruházásokat, szakmai felkészítési folyamatokat foglalja magába.

A hadfelszerelés modernizálása, a haderő átfegyverzés kapcsán az eddig alkalmazott gyakorlatot felül kell vizsgálni. ***Szakítani kell az eddigi helytelen gyakorlattal, amely szerint az üzemeltetési-, tárolási-, kezelési feltételek megteremtése nem minden esetben előzte meg az eszközök csapatoknál történő megjelenését, a rendszeresítést.*** Az előző évtizedek-

ben gyakran előfordult, hogy a beszerzett eszközökhöz a csapatok nem kaptak elegendő fenntartási anyagot, nem érkezett meg időben a szükséges dokumentáció, az eszközöket ideiglenes tároló helyen kellett elhelyezni, mert a tárolóhelyek nem készültek el. Az is gyakori jelenség volt, hogy az új eszközök kezelésére és üzemeltetésére a kezelő- és szakszerelő állomány még nem volt kiképezve, nem készültek el időben a szakműhelyek, kiképzési objektumok.

Tudomásul kell venni, hogy egy-egy eszköz, eszközcsoport vagy anyagi készlet szakszerű üzemeltetésének, használatának előfeltételei vannak. Ilyen előfeltétel, hogy az adott katonai szervezetnél ki kell alakítani a szakszerű üzemeltetés, a tárolás, állagmegóvás és a helyreállítás feltételeit. Ehhez megfelelően kialakított tároló helyekre, műhelyekre, raktárakra, telephelyekre, lőterekre van szükség. Ugyancsak előfeltétel, hogy mind a kezelőállományt, mind pedig a szakszerelő-, ellátó állomány fel legyen készítve az új eszközök, anyagok szakszerű és hatékony alkalmazására, célirányos felhasználására, karbantartására.

A készletképzés a haderő valamennyi tagozatában az anyagi támogatás meghatározó eleme. A készletképzés a katonai műveletek, a feladatok nagyságrendjével, tartalmával, végrehajtásának formájával, anyagszükségletének mértékével arányos harc- és szakanyag készletek megalakítására, folyamatos szintentartására, az anyagi készletek tárolására és állagának megóvására irányuló rendszabályok és tevékenységek összessége.

A készletnagyságok meghatározásakor a várható szükségleteket, illetve a folyamatos utánpótlás lehetőségeit kell mérlegelni. Olyan készletszint meghatározása a cél, amely a felhasználás várható alakulását és a reális utánpótlási lehetőségeket figyelembe véve, biztosítja a folyamatos anyag felhasználást, és amely garanciát jelent az anyaghiány elkerülésére.

A logisztikai vezető szerveknek - konkrétan az ellátási főnökségeknek - el kell végezniük a hadianyagok béke-és háborús szükségleteinek számvetését, prognosztizálását. A béke szükségletek számvetésénél, a kiképzési anyagszükségleten túl, számításba kell venni a különböző válságkezelő- és béketámogató műveletek anyagszükségletét is. A háborús hadianyag szükségletek megállapításánál pedig egyrészt a haderő háborús feladatai, a várható hadműveletek és harctevékenységek területi és időbeni kiterjedését, az alkalmazásra kerülő csapatok mennyiségét, mint a szükségletet meghatározó körülményeket; másrészt a nemzetgazdaság teherbíró képességét, az import útján történő beszerzések volumenét, mint lehetőségeket kell számításba venni.

A hadászati készleteknek a kialakításánál, célszerű igazodni azokhoz a nemzetközi hadinormákhoz, amelyek a hadművészet évszázados tapasztalatai alapján formálódtak, változtak. Ennek megfelelően, ***a különböző stratégiai jelentőség hadianyagokból: 30, 60, (90) napos szükségletnek megfelelő készleteket célszerű megalakítani, és folyamatosan fenntartani.*** A nemzetgazdasági (hadiipari) kapacitások, illetve a háborús import lehetőségeinek gondos elemzése alapján kell eldönteni, hogy az adott hadianyagfajtából mennyit kell már békében megalakítani, és mennyit kell pótolni a minősített időszakban, illetve a háború során.

A hadianyag készleteket lépcsőzetesen célszerű megalakítani, ahol a centralizálás és a decentralizálás követelményeinek összhangjára kell törekedni. A védelmi szempontok, illetve a készletgazdálkodási, gazdasági megfontolások által indokolt centralizálás mellett, törekedni kell a felhasználókhöz történő fokozatos közelítésre is. ***Olyan lépcsőzési rendszert célszerű kialakítani, amely mélységben megfelelően tagolt, területileg egyenletes elosztást eredményez; de ugyanakkor lehetőséget biztosít a megfelelő súlyképzésre, a készletek indokolt mértékű átcsoportosítására.***

A hadianyagoknak a lépcsőzése az eddigi gyakorlat szerint a haderő vezetési-irányítási szintjeinek, illetve a logisztikai támogatási rendszer vertikális tagozódásának megfelelően ***háromszintű volt.***

- ***Hadászati készleteket*** a központi tárintézetekben, a haderő-nemek, a fegyvernemek és a szakcsapatok igényeinek megfelelő mennyiségben felhalmozott azon hadianyag készletek képezték, amelyek a csapatoknál lévő készletekkel együtt, a haderő háborús- és béke szükségleteinek kielégítésére szolgálnak. A hadászati készlet jelentős hányada a központi készlet, amely a haderő központi tárintézeteiben van felhalmozva.
- ***Hadműveleti készletek*** a hadászati (központi) készletekből kikülönített, és a hadműveleti területen, a csoportosítás igényeihez igazodóan felhalmozott, hadianyag készletek. A hadműveleti készletek a csapatoknál lévő készletekkel együtt, egy-egy hadművelet anyagszükségletét fedezik. A hadműveleti készletek az adott hadműveleti csoportosítás 5-7 napos szükségletének kielégítését kell biztosítania.
- ***Harcászati (csapat) készletek*** a katonai szervezeteknél, a létszám és a haditechnikai eszközállomány függvényében, a várható harcászati igényekhez igazodó mennyiségben megalakított és mobilizálható hadianyag készlet. A harcászati

(csapat) készlet lehetővé teszi a csapatok állandó hadrafoghatóságát, autonómiáját, azonnali hadrafoghatóságát, a fegyveres küzdelembe történő késedelem nélküli bekapcsolódását. A csapatkészleteket a harcjárművekben, a tűzeszközöknél, illetve a csapatraktárakban kell megalakítani.

A logisztikai támogató rendszer modernizálásának egyik legfontosabb területe, az új ellátási stratégia kialakítása és ennek részeként a készletképzés eddigi rendszerének megváltoztatása, egy NATO kompatibilis készletképzési rendszer kialakítása. Olyan készletképzési és ellátási rendszer kialakítására van szükség, amely szakítva az eddigi elvekkel és módszerekkel, a katonai szervezetek autonómiájának növelését, a katonai műveletek magasabb szintű **“anyagbiztonságát”** tűzi ki célul.

HADIANYAGOK KÉSZLETEZÉSE

4.sz. ábra A hadianyagok készletezésének régi rendszere

Az előző - javadalmazáson alapuló - készletképzési módszert a DOS rendszerű, azaz a napi (közepes) felhasználáson alapuló rendszerrel kell felváltani. Szakítani kell az eddigi gyakorlattal, mely szerint a különböző szinteken és a különböző tagozatokban felhalmozott hadianyagok mennyiségét javadalmazásban határozták meg. A javadalmazás végső soron szintén a katonai szervezetek felhasználáshoz igazodóan, annak elemzése alapján kialakított számvetési egység volt, amely évtizedeken keresztül hatékonyan segítette a csapatok anyagi természetű szükségleteinek terve-

zését, kielégítését. A különböző hadianyag feleségeknél a javadalmazások mögött megjelenő anyagmennyiségeket hadművészeti kutatások, háborús - és béke tapasztalatok alapján alakították ki.

Az angolszász katonai kultúrákban a napi (közepes) felhasználáson alapuló készletképzési gyakorlat és ellátási rendszer alakult ki. A rendszer alapját az a napi átlagos felhasználási norma képezi, amely a különböző katonai szervezeteknél (eszközöknél, alegységeknél, katonáknál) a különböző katonai műveletek végrehajtása során, a felhasználási szükségletként jelentkezik.

A napi (közepes) felhasználási normák egzakt módon történő meghatározása nem lehet ennek a tanulmánynak a feladata. Egy ilyen norma-rendszer kialakítása feltételezi a különböző szakmai körök konzultációját, elmélyült elemző tevékenységét. A normák kidolgozása és a szabályozó-rendszerekbe történő beemelése után kezdődhet az érdemi készletképzés.

A készletszintek meghatározásának új módszere gyökeres szakítást jelent a jelenlegi készletképzési, készletgazdálkodási gyakorlattal. A különbség abban mutatkozik majd meg, hogy a katonai szervezetek anyagi biztosíthatósága, autonómiája, a megnövekedett készletszintek arányában növekedni fog. A különböző szinteken megalakítandó készlet a jelenleginek másfélszerese, kétszerese lehet. A megnövekedett anyagi készlet arányában természetesen növelni kell a különböző szintű raktárak, ellátó szervezetek létszámát, szállító kapacitását.

Az már a készletképzésen kívül álló feladat lesz, hogy a végrehajtandó különféle katonai műveletekre, azok tartalmától, a végrehajtás körülményeitől függően, külön-külön ki kell alakítani egyféle normarendszert. Ennek a normarendszernek - a dolog logikájából adódóan - a közepes napi felhasználási normán kell alapulnia. A konkrét feladat tartalmát, célját, a végrehajtás körülményeit elemezve kell az alkalmazónak eldöntenie, hogy a várható felhasználás hogyan alakul, és azt a közepes felhasználási norma mellett alkalmazott korrekciós tényezőivel jeleznie kell. Ezeket a korrekciós tényezőket, értelemszerűen minden tevékenységfajtára; illetve tevékenység fajtánként a cél és a tartalom által determinált, a hadszíntéri körülmények által pedig eltérő módon befolyásolt esetekre külön-külön ki kell dolgozni.

HADIANYAGOK KÉSZLETEZÉSE

5. sz. ábra A NATO kompatibilis rendszerű készletképzés

A hadianyagok *felhasználása*, a civil életben tapasztalható anyagfelhasználási folyamatoktól lényegesen különböző módon, sajátos körülmények között következik be. *A civil logisztikai folyamatokra a determinizmus, a tervezhetőség a jellemző*, ahol térben és időben előre jelezhető a felhasználás mértéke, az anyagi készletszintek alakulása. Ezzel szemben a *katonai műveletek, különösen a fegyveres küzdelem során bekövetkező anyagfelhasználások sztochasztikus jellegűek*. A folyamatokban sok a véletlenszerűség, időről-időre változik a felhasználás intenzitása, a felhasználók köre. Következésképpen a felhasználásra kerülő anyagok mennyiségi és minőségi mutatói előre nem prognosztizálhatóak, így nehezen valósítható meg az anyagfelhasználás és az ellátás összhangja.

A harcoló-, illetve a harctámogató alegységeknél, a legtöbb hadianyagfélésegek estében, váltakozó intenzitású, de lényegében folyamatosnak tekinthető az anyagfelhasználás. A folyamat a katonai műveletek, a harcfeleltetések végrehajtásának megkezdésekor indul meg, majd a fegyveres küzdelem kibontakozásával, a harcérintkezés felvételével egyre intenzívebbé válik, a fegyveres küzdelem időszakában az erőfelfejtés mértékétől függően változó szinten zajlik, és a harcérintkezés megszakadásával (kivonás), vagy a fegyveres küzdelem megszűnésével fejeződik be. A felhasználás következtében az alegységek anyagi készletei folyamatosan

csökkennek, és ezt a folyamatot csak az utánszállítások, a feltöltések szakítják meg.

A készletképzés rendszerének megváltozása, a készletszintek növekedése szükségessé teszi az **ellátási stratégia** felülvizsgálatát is. A katonai szervezetek megnövelt készletszintjei mindenek előtt azt eredményezhetik, hogy növekszik az anyagi biztosítottság szintje, az autonómia mértéke. ***A készletek növelésével arányosan nő az az időtartam, amelyet a különböző szintű katonai szervezetek a támogató szervezetektől függetlenül, saját készleteikre támaszkodva képesek végig harcolni.*** A készletnövekedés arányában növekszik tehát az ellátási ciklusidő, csökken az egyes ellátási tagozatokban végrehajtandó utánpótlások gyakorisága, a napi ellátási ciklusok száma. A készletszintek növekedése következtében növekedhetnek a forgási idők is, tehát az az időszükséglet, amely az adott raktárban tárolt készletek teljes kicseréléséhez, raktári átfuttatásához szükséges.

A készletszintek növekedése, megváltoztatja a különböző szintű raktárak napi áteresztő képességét is. Az áteresztő képességet úgy kell alakítani, hogy az az ellátandók napi szükségletével szinkronban legyen. Különösen a harcászati szinten a zászlóalj-, dandár raktáraknál, illetve a hadművelleti szintű hadtest raktáraknál van nagy jelentősége ennek a követelménynek. Ezeknek a raktáraknak a készletszintjeit, szállító kapacitásait úgy kell méretezni, az alkalmazás paramétereit, a működés módszereit úgy kell megválasztani, hogy ez az egyensúly biztosítva legyen, és az folyamatosan fennmaradjon.

A logisztikai támogató rendszer modernizálása kapcsán, terv született a kéttagozatos logisztikai támogató rendszer bevezetésére, a jelenleg még funkcionáló hadművelleti szintű támogató szervezetek megszüntetésére. A terv megvalósulása esetén a harcászati szintű logisztikai támogató szervezetek készleteinek, kapacitásainak reprodukálása közvetlenül a hadászati- (központi-) szintű támogató rendszer feladatává válik. Ennek következtében mindazokat az újraelosztási- és továbbítási feladatokat is a központi tagozatnak kell magára vállalnia, amelyeket eddig a hadtest szintű ellátó szervezetek végeztek.

Az új ellátási stratégia bevezetése következtében, lényegesen változhat a központi raktárak működése. A hadművelleti szintű ellátó szervezetek kiesése miatt, a központi raktáraknak naponta biztosítaniuk kell a dandárok és ezredek utánpótlását, ellátását. Át kell venniük mindazokat a funkciókat, amelyek a hadművelleti tagozat megszüntetése következtében fedezet nélkül maradtak. Az ellátási feladatok végrehajtását nehe-

zítheti, az utánpótlás hatékony megszervezéséhez szükséges információk beszerzése, feldolgozása, az operativitás biztosítása. Arról van ugyanis szó, hogy a központi raktáraknak, minden ellátási irányban az adott dandárok, (ezredek), tényleges szükségleteinek megfelelő szállítmányokat kellene összeállítaniuk. A kiszállításokat is úgy kellene megszervezniük és végrehajtaniuk, hogy az igazodjon a csapatok szükségleteinek térbeli és időbeni alakulásához.

Aggályosnak tűnik a dolog már csak azért is, mert a kéttagozatos ellátási rendszer működtetésről csak békeidejű tapasztalatok vannak. Ugyanakkor nyilvánvaló, hogy a háborús szükségletek, következésképpen a háborús ellátási feladatok nagyságrendekkel meghaladják a béke szükségleteket, ellátási feladatokat. Háborúban a haderő lőszerfelhasználása egy harcnap során meghaladhatja egy egész kiképzési időszak szükségleteit, vagy egy nagy távolságú menet, a haderő felvonultatása több üzemanyagot igényel mint egy-egy kiképzési időszak gép- és harcjármű vezetési gyakorlata és harcászatai gyakorlata együtt.

A probléma úgy vetődik fel, hogy a központi ellátó szervezetek rendelkeznek e olyan szállító kapacitással, amely ezeket az igényeket kielégíthetik. Képesek e készleteiket olyan mértékben mobilizálni, a hadművelleti követelményeknek megfelelően decentralizálni, hogy abból a csapatok ellátása közvetlenül, és hiánytalanul megoldható legyen. Mindeközben azokat a járulékos feladatokat (funkciókat) is meg kell oldaniuk, amelyeket eddig más tagozatok végeztek. Itt mindenképp előtt a lőszer- és rakéták műszeres bevizsgálására, élesítésére gondolok, mivel ezen feladatok végrehajtására a csapatok - a megfelelő szaktechnikai eszközök, felszerelések hiánya miatt - többnyire képtelenek.

Amennyiben döntés születik a kéttagozatos logisztikai támogató rendszer kialakításra, akkor a központi ellátó tagozatban a megfelelő átszervezéseket végre kell hajtani, a szükséges kapacitásokat ki kell alakítani. Az új rendszerű anyagellátási osztályoknak megfelelően át kell szervezni az egész anyaggazdálkodási rendszert. Az új anyagosztályoknak megfelelően ki kell építeni az ellátó központokat, a szükséges tároló kapacitásokat. Át kell alakítani a készletgazdálkodás, a nyilvántartás, a tárolás az állagmegóvás eddigi rendszerét. A megnövekedett ellátási-utánpótlási feladatok végrehajtására megfelelő szállító kapacitásokat kell kialakítani, az ellátás új módszereit ki kell alakítani.

Az alkalmazandó ellátási stratégia kialakításánál ki kell választani a lehetőségeknek és a körülményeknek leginkább megfelelő ***“ellátási filozófiát”***. A szövetségben belül a különböző nemzetek haderőiben, az anyagi

támogatás területein egymástól lényegesen eltérő ellátási stratégiákat alkalmaznak. Egyes haderőkben az ún. **“pusch”** nyomás elvén működő ellátási stratégiát alkalmazzák. Ennek a lényege, hogy az előljáró támogató szervek nem korlátozzák a végrehajtók anyagfelhasználását, hanem az ellátandók készletezési lehetőségeit figyelembe véve, folyamatos utánszállítással biztosítják az állandó magas készlet szinteket.

Más haderőkben a **“pull”** szívás elvén alapuló ellátási stratégiák működnek. Ennél az ellátási stratégiánál, az előljáró parancsnok a feladat mellett meghatározza a végrehajtás során felhasználható hadianyagok mennyiségét is. Ez az ellátási modell jóval szűkösebb anyagi támogató rendszert feltételez. Itt az ellátás az előre meghatározott anyagfelhasználási normákhoz igazodva, a normatív szabályozás elvére alapozva történik.

A Magyar Honvédség jelenlegi anyagi támogatási rendszerében a harc- és szakanyag felhasználását normatív eszközökkel a művelet végrehajtó szervezet parancsnoka szabályozza. A normatív szabályozás kiterjed a felhasználható harc- és szakanyag készletek mennyiségének, minőségének meghatározására, illetve a felhasználás térbeli és időbeni ütemezésére. A katonai műveletek során felhasználható hadianyag készletek mennyiségét az adott katonai szerv részére egy tételben határozzák meg. A felhasználási normák további elosztását az adott katonai szerv törzse végzi, figyelembe véve a harc várható alakulását, a különböző katonai szervezetek feladatát.

Az új logisztikai támogatási modellnél - mivel az anyagi feltételek, a nemzetgazdaság teherbíró képessége, a nemzeti hadiipar helyzete lényegében nem változik – célszerű az eddigi gyakorlatot követni, azaz a **“pull”** módszert alkalmazni. Ez nem jelenti azt, hogy majd amikor a feltételekben, a körülményekben gyökeres változások következnek be, ne lehessen átérni a NATO körökben általánosan elterjedt **“pusch”** módszerre.

2.2. A technikai támogatás (üzembentartás): szintén a logisztikai támogatás funkcionális területe, ***azoknak a rendszabályoknak és szakirányú tevékenységeknek az összessége, amelyek a katonai szervezetek haditechnikai eszközökkel történő ellátására, a technikai kiszolgálás megszervezésére; az eszközök alkalmazáshoz történő előkészítésére; a várható veszteségek prognosztizálására, az alkalmazás során megsérült, meghibásodott haditechnikai eszközök helyreállítására irányulnak.***

A technikai támogatás, mint a logisztikai támogatás funkcionális területe, a katonai műveletek végrehajtásához szükséges haditechnikai eszközök beszerzését, rendszerbe állítását, üzembenntartását, ezen belül rendeltetésszerű üzemeltetését, üzemfenntartását, azaz az eszközök technikai hadrafoghatóságának folyamatos fenntartását, végül az eszközök rendszerből történő kivonását foglalja magába.

A technikai támogatás célja, hogy megteremtse a katonai műveletek sikeres végrehajtásának technikai feltételrendszerét, technikai bázisát. Ehhez végre kell hajtani a katonai szervezetek rendeltetésszerű alkalmazásához szükséges haditechnikai eszközök beszerzését; rendszerbeállítását; a normatívák szerinti szakszerű üzemeltetést; a technikai kiszolgálások feladatait; a megsérült, meghibásodott haditechnikai eszközök hely-reállítását.

A haditechnikai eszközök üzemeltetésénél és üzembenntartásánál célszerű különbséget tenni a harceszközök, a harctámogató eszközök és a kiszolgáló eszközök között. Ez az osztályozás - mint majd a későbbiekben azt látni fogjuk - nem akadály a NATO kompatibilis fenntartási-helyreállítási stratégiák bevezetésének. Ugyanakkor az egyes eszközcsoportok igénybevételében, üzemeltetésének körülményeiben, veszteségi mutatóiban meglévő különbségek indokoltá teszik a megkülönböztetést. Nem kell különösebben bizonyítani, hogy a legfeszítettebb igénybevételnek, a legkedvezőtlenebb körülmények között történő üzemeltetésnek, a legnagyobb veszélyeztetésnek a harceszközök vannak kitéve. Az is nyilvánvaló, hogy a támogató eszközök, eszközcsoportok már kedvezőbb körülmények között működnek, és végül a kiszolgáló eszközök alkalmazásánál legkedvezőbbek a viszonyok.

Az üzemeltetési körülményekben, az igénybevétel jellegében, a veszélyeztetettség eltérő mértékében meglévő különbségek, más és más fenntartási stratégiát követelnek. Az egyes eszközcsoportok technikai kiszolgálásánál más prioritásokat célszerű alkalmazni. A vontatási-javítási kapacitások elosztásánál, az egyes eszközöknek, eszközcsoportoknak a katonai műveletekben játszott szerepét célszerű figyelembe venni.

A technikai támogatás feladatrendszerét a beszerzés, a rendszeresítés, a rendszerbenntartás azaz az üzembenntartás, ezen belül az üzemeltetés, az üzemfenntartás, és végül a rendszerből történő kivonás alkotja.

A beszerzés: ahogy arról az anyagi támogatásnál szóltam, a haditechnika eszközök beszerzésénél a haderő építésére és fenntartására kialakított politikai- és katonai elképzeléseket, illetve a haderő szükségleteit

veszik alapul. A beszerzésnél elsődleges követelmény, hogy a katonai szervezetek a kor katonai- és műszaki követelményeinek megfelelő haditechnikai eszközökkel legyenek ellátva. A beszerzésnél figyelembe kell venni, a haderő esetleges speciális szükségleteit, a nemzetgazdaság teherbíró képességét, a társadalomban, illetve a haderőben kialakult technikai kultúrát. Végül de nem utolsósorban vizsgálni kell a gazdasági szempontokat is, mérlegelni kell egyrészt a beszerzési költségeket, másrészt a rendszerbentartás (üzembentartás) költségeit.

A **rendszeresítés** az új haditechnikai eszközöknek a **fegyveres erők rendszerébe történő felvételével kapcsolatosan végrehajtandó elosztási műveletek, infrastrukturális beruházások, szakmai felkészítési folyamatok és eljárások összessége**, hasonlóan a hadianyagok rendszeresítésénél elmondottakkal. A cél, hogy a haderő szükségleteinek megfelelő mennyiségben beszerzett technikai eszközöknél az üzemeltetés és az üzemfenntartás feltételeit, az üzemeltető katonai szervezeteknél kialakítsák. Első műveleteként a beszerzett haditechnikai eszközök elosztását kell végrehajtani, ahol a csapatok hadrendi szükségleteit kell alapul venni. A csapatok szükségletei mellett számolni kell a hadászati-hadműveleti tartalék-képzés szükségességével is.

6. sz. ábra. A technikai támogatás feladatrendszere

A rendszeresítésnél rendkívüli jelentőséggel bír a haditechnikai eszközök szakszerű üzemeltetéséhez szükséges infrastrukturális beruházások végrehajtása, amelyeket a kapcsolódó hadianyag készletek hasonló igényeinek kielégítésével célszerű egybekapcsolni. Itt is hasonló feladatokat kell végrehajtani, ki kell alakítani a szükséges tároló helyeket; gyakorló- és lőtereket; a csapatszintű technikai kiszolgálásokat és javításokat biztosító szakműhelyeket. A rendszeresítés folyamatának itt is fontos te-

rilete az üzemeltető (kezelő) állomány és az üzemfenntartó (javító) szakállomány szakmai felkészítése, a szakszerű üzemeltetéshez és üzemfenntartáshoz szükséges dokumentumok beszerzése, kidolgozása; az üzemeltetés normatív szabályozó rendszerének kialakítása.

A **rendszerbentartás**, vagy más szóval az **üzembentartás** az adott haditechnikai eszköz, eszközcsoport **életének, életciklusának az a szakasza, amely rendszeresítéstől, a rendszerből történő kivonásig terjed**. A rendszerbentartás a haditechnikai eszközök életének, illetve a haderőben eltöltött életciklusának két legjelentősebb folyamatát, az üzemeltetést és az üzemfenntartást foglalja magába. A rendszerbentartás feladatrendszere a technikai támogató rendszer teljes vertikumát átfogja, a csapatoktól, a hadműveleti-, hadászati szintű támogató rendszerekig. Ezzel szemben a haditechnikai eszközök rendeltetésszerű használata, azaz az üzemeltetés szinte teljes egészében csapat szintű folyamat.

Az **üzemeltetés** a haditechnikai eszközök **rendeltetésszerű alkalmazása, használata**. Az üzemeltetés magába foglalja a haditechnikai eszközöknek, a béke- és háborús katonai műveletek során, a katonai feladatok végrehajtása céljából történő alkalmazását. Az alaprendeltetéseknek megfelelő üzemeltetésnél érvényesül a haditechnikai eszközben megtestesülő harcképesség, azaz a tüzerő, a mozgékonyság és a páncélvédettség. Ezek a harci képességek, szinte valamennyi katonai műveletben szerephez jutnak, de teljes kibontásukra elsősorban a háborús műveletekben, a fegyveres küzdelem különböző formáiban van szükség.

A haditechnikai eszközök háborús alkalmazására általában a szélsőséges viszonyok, a feszített üzemeltetés, kedvezőtlen külső körülmények, az ellenség részéről megnyilvánuló veszélyeztetés a jellemző. A katonai műveletek sajátos jellegéből, a fegyveres küzdelem specifikumaiból következnek a haditechnikai eszközök üzemeltetésének sajátosságai.

A harceszközök a legbonyolultabb haditechnikai eszközrendszerek, egyesítik magukban a tüzerőt, a mozgékonytságot, a páncélvédettséget. A legtöbb harceszköz rendelkezik megfelelő híradó-, felderítő-, tűzvezető-, és tűzvédelmi berendezéssel. A harceszközök számára a legfeszítettebb üzemeltetést egyértelműen a harctevékenység, a fegyveres küzdelem jelenti, amikor is a harctevékenység fajtájától függően a terepen nyíltan manőverezve, vagy fedezékekben elhelyezkedve, ellenséges tűzben üzemelnek, állandóan kitéve a meghibásodás, a harci sérülés, illetve a megsemmisülés veszélyének.

A haditechnikai eszközök üzemeltetésének mértékét a különböző igénybevételi mutatók, üzemeltetési paraméterek egzakt módon jelzik. Ezek az igénybevételi mutatók, azaz a menetteljesítmény, a lövésszám, az üzemóra, elsősorban az egyes szerkezeti egységek igénybevételét jelzik, de összesítve mutatják a komplex eszköz üzemeltetésének mértékét is.

A katonai műveletek során a különböző eszközcsoportoknál az üzemeltetés alakulása, az igénybevétel mértéke, a haditechnikai eszközök felkészítéséhez, technikai kiszolgálásához, a várható veszteségek számvételéhez nyújthat segítséget. A menetteljesítményből, a repült órák számából, a várható lőszer- és rakéta felhasználásból, az üzemeltetés időtartamából következtetni lehet az igénybevétel nagyságára, az amortizáció mértékére. Ezek az üzemeltetési értékek képezik az alapját a technikai kiszolgálások megtervezésének, a technika harci alkalmazásra történő felkészítésének.

Az **üzemfenntartás** a haditechnikai eszközök **állandó hadrafoghatóságának fenntartására, az üzemeltetési tartalékok reprodukálására, az alkalmazás során megsérült, meghibásodott eszközök helyreállítására irányuló rendszabályok és szakirányú tevékenységek összessége**. Az üzemfenntartás feladatainak végrehajtására különböző stratégiák vannak kialakítva, amelyek alapfilozófiájukat tekintve is különböznek egymástól. Az egyes fenntartási stratégiák közötti különbség, a különböző szakirányú műveletek végrehajtásában, az üzemeltetés folyamatában elfoglalt helyében és szerepében mutatkozik.

A műszaki állapottól függően, szükség szerint végzett fenntartási stratégiánál a különböző szakirányú tevékenységeket, azaz a technikai kiszolgálásokat és javításokat, az eszközök üzembiztonságának romlásakor, a meghibásodások után hajtják végre. Ezt a fenntartási stratégiát általában egyszerű mechanikus szerkezeteknél célszerű alkalmazni. Ez a fenntartási stratégia biztosítja az adott eszköz maximális kihasználását, de nem ad lehetőséget a hiba, a meghibásodás megelőzésére. Nem biztosítja a javítókarbantartó szervezetek egyenletes leterhelését, az üzemeltetés, a karbantartás tervezését.

A preventív (megelőző jellegű) fenntartási stratégia alkalmazásakor, a fenntartási műveletek tervszerűen, előre meghatározott rendszerben hajthatók végre. A preventív fenntartási stratégia alkalmazásánál a fenntartási műveleteket, meghatározott időnormák alapján, vagy üzemeltetési teljesítmények szerint ütemezik be és hajtják végre. Az időnormához kö-

tött technikai kiszolgálásokat a normákban meghatározott üzemelési idő leteltével, a technikai állapottól többnyire függetlenül elvégzik.

A technikai kiszolgálási rendszerekben az egymást követő, egymásra épülő technikai fokozatok növekvő időintervallumok szerint, megfelelő periodicitással követik egymást. Az igénybevétel intenzitásától, jellegétől és mértékétől függően a különböző szintű technikai kiszolgálások hetenként, havonta, évente kerülnek beütemezésre. A preventív fenntartási stratégiánál jól tervezhetőek a kiszolgálási karbantartási műveletek, de megfelelő pontossággal prognosztizálhatók a javítóanyag szükségletek, a javítási- karbantartási kapacitások.

A Magyar Honvédségen belül a haditechnikai eszközök üzemeltetésénél jelenleg egy tervszerű, alapvetően preventív jellegű fenntartási stratégia működik. A preventív jelleg abban jut kifejezésre, hogy a különböző technikai kiszolgálásokat, tervszerinti javításokat, az üzemeltetési tapasztalatok alapján kialakított időnormák, illetve üzemeltetési normák szerint ütemezik be. Ez a preventív jellegű üzemfenntartás magába foglalja mindazokat a szakirányú műveleteket, amelyek a haditechnikai eszközök üzemeltetése, üzemeltetése során, a technikai állapot megóvása, a folyamatos hadrafoghatóság biztosítása, a megbízható üzemeltetés szavatolása szempontjából szükségesek.

A ***helyreállítás***, mint az üzemeltetés egyik legfontosabb művelete, azoknak a szakirányú tevékenységeknek és foganatosítandó rendszabályoknak az összessége, amelyek a műveletek végrehajtása során ***megsérült vagy meghibásodott haditechnikai eszközök technikai hadrafoghatóságának visszaállítására irányulnak.*** A helyreállítás folyamatát a megsérült, meghibásodott eszközök felderítése, vontatása (gyűjtése, hátraszállítása), javítása és visszatérítése alkotják. A helyreállítás műveleteit a javító-vontató szaklegységek, egységek, valamint a nemzetgazdaság javító szervezetei hajtják végre. A helyreállítás a haditechnikai eszközök hadrafoghatóságának visszaállításával, a harci alkalmazásra képtelenné vált eszközök megjavításával és visszatérítésével, biztosítja azok további működtetését, ismételt alkalmazását.

A logisztikai támogató rendszer útszervezésével, a hadtest javító-zászlóalj megszűnése miatt, a hadművelleti tagozat kiesik a helyreállítás-javítás rendszeréből. Azokat a többletfeladatokat, amelyek ebből a leszervezésből következnek, a központi javító szervezeteknek kell magukra vállalniuk. Így a központi javító szervezetek nehézszállító kötelékeinek feladata lesz a csapatoknál (dandároknál, ezredeknél) nem javítható eszközök összegyűjtése és hátraszállítása. A közép és nagyjavítások mellett -

ami eddig is a központi- és a nemzetgazdasági javító szervezetek feladata volt - a jövőben megfelelő kapacitást kell kialakítani a csapatok által el nem végezhető időigényesebb kijavítások és egyszerűbb középjavítások elvégzésére.

A rendszerből való kivonás a haditechnikai eszközöknél a **haderőben töltött életciklus utolsó fázisa**. Egy eszközt, vagy eszközcsoportot a katonai szervezetek állományából (a hadrendből) akkor **kell kivonni, amikor azok további üzemeltetésre, harcászati-hadműveleti-, technikai-, gazdasági okok miatt nem alkalmasak**. A haditechnikai eszközöknek a rendszerből történő kivonásánál a leggyakoribb ok az üzemeltetési idő letelte, a technikai állagromlás, az amortizáció felgyorsulása; az erkölcsi elavulás. Háborús körülmények között a rendszerből történő kivonást a haditechnikai eszközök, eszközcsoportok elhasználódása, a harci veszteségek miatti fogyása idézheti elő

A rendszerből történő kivonás az esetek döntő többségében együtt jár az infrastrukturális háttér, a kiszolgáló- javító kapacitás leépítésével, az üzemeltető és üzemmentartó állomány átképzésével. A haditechnikai eszközök rendszerből történő kivonását a legfelső szintű technikai szolgálatok szervezik. A rendszerből történő kivonás teremti meg az adott eszköz, eszközcsoport értékesítésének, tartalékba helyezésének, megsemmisítésének feltételeit.

A NATO haderőiben a haditechnikai eszközök üzemeltetésére, üzemmentartására, az eltérő feltételek és fejlődési irányok hatására különböző fenntartási stratégiák alakultak ki. A különböző fenntartási stratégiák számos elemükben eltérnek a mi rendszerünktől. Ennek ellenére, mind a szövetségesi-, mind pedig a mi fenntartási stratégiánk, tartalmazza a haditechnikai eszközök üzemeltetési elveit, üzemeltetési normatíváit, a technikai kiszolgálás rendszabályait, a javítás, a tárolás elveit és szabályait, az állagmegóvás a konzerválás eljárásait, az alkalmazott technológiákat.

7. sz. ábra A NATO kompatibilis üzemeltetési stratégia

A strukturális elemek viszonylagos azonossága mellett, ugyanakkor a normarendszerekben, az alkalmazott technológiákban, eljárásokban számos eltérés mutatkozik, ami alapvetően az eltérő konstrukcióval, az eltérő gyártási eljárásokkal, az üzemeltetés és üzemfenntartás terén adódó eltérő feltételekkel magyarázható. Az eltérő üzemeltetési-üzembentartási eljárások kialakulásában közrejátszott az eltérő *„technikai kultúra”,* a különböző katonai szövetségekben évtizedek alatt kialakult és eltérő utakon fejlődő ember-technikai viszony is.

A Magyar Honvédségben a haditechnikai eszközök üzemeltetési-stratégia sára egy *„hatfokozatú”* üzemeltetési stratégia lett kialakítva, melyben jól elhatárolódnak az alegységek, azaz az üzemeltetők feladatai, az egység szintű üzemeltető szervezetek és a hadművelet-, központi üzemeltető szervezetek feladatai. Ezek az egyes szinteken eltérő tartalommal, és az adottságokból eredően eltérő technológiával végrehajtandó technikai kiszolgálási, javítási-, tárolási és állagmegővési feladatok képezik a rendszer tartalmát.

A haderő átszervezésének következtében, ezek a feladatrendszerek némileg módosultak, a végrehajtó szervezetek vertikális tagozódása változott, karbantartás-javítási-felújítási kapacitásaik beszűkültek. Számos eszköznél és eszközrendszerrel, a legmagasabb szintű technikai kiszolgálási, javítási-, felújítási lehetőségek gyakorlatilag megszűntek. Ennek el-

lenére a fenntartási rendszer működik, a megváltozott üzemeltetési-,
üzembentartási körülményekhez igazodva, a normatívák-, a technológiai
előírások módosításával, biztosítja a haditechnikai eszközök hadrafogha-
tóságát, üzemeltetését, állagának megóvását.

8. sz. ábra A Magyar Honvédség üzembentartási stratégiája

2.3. Egészségügyi támogatás:

Az egészségügyi támogatás a *haderő személyi állománya egészség-
gének megőrzését, a katonai műveletek végrehajtása során megsebesült,
megbetegedett személyek egészségügyi ellátását célzó szakirányú tevé-
kenységek és rendszabályok összessége*. Az egészségügyi támogatás az
egészségügyi ellátó rendszerek szervezete működtetésének alapelveit
meghatározó, a megelőző egészségvédelem, a gyógyellátás, a szakaszos
kiürítés (evakuálás) és az egészségügyi logisztikai ellátás feladatait tar-
talmazó elméleti és gyakorlati rendszer.

Az egészségügyi támogatás célja, hogy a személyi állomány egés-
zségi állapotának magas szinten tartásával, a megelőzéssel, a megfelelő
közegészségügyi-, járványvédelmi rendszabályok foganatosításával és
betartásával, a katonai műveletek során megsebesült, megbetegedett sze-
mélyek szakszerű ellátásával biztosítsa a katonai szervezetek folyamatos
hadrafoghatóságát, a személyi állomány harcképességének fenntartását.

A **megelőzés** a preventív medicina alaprendeltetése békében és háborúban egyaránt az egészségkárosodást előidéző károsító körülmények kiszűrése, a mentálhigiénés feltételek biztosítása. A megelőzés fontos feladata a katonai szervezet működési területének egészségügyi felderítése, a közegészségügyi és járványügyi helyzet felmérése. A megelőző tevékenység magába foglalja még a katonai szervezet személyi állományának fizikai- és pszichikai felkészítését, a szükséges immunitást biztosító védőoltások végrehajtását, illetve az egészségügyi szolgálat szakállományának az egészségügyi rendszabályok foganatosítására és végrehajtására való felkészítését.

A megelőzési tevékenység és a működési körzet közegészségügyi és járványügyi felderítése, különösen akkor bír nagy jelentőséggel, amikor a haderő a honi, az ismert körülményektől lényegesen különböző, más hadszíntéri körülmények között tevékenykedik. A NATO csatlakozás következtében, a nemzeti haderő kijelölt kontingensei szerepet kaphatnak a különböző béketámogató műveletekben, amikor is készen kell lenni arra, hogy a honi viszonyoktól lényegesen eltérő közegészségügyi, higiéniai körülmények között kell működniük.

A **gyógyítás** a katonai műveletek során megsebesült, megbetegedett személyek egészségi állapotának helyreállítását, az életmentő-gyógyító tevékenységek végrehajtását foglalja magába. A gyógyító tevékenység központi helyet foglal el az egészségügyi támogatás feladatrendszerében, ezért a szervezeti keretek kialakításánál, a kapacitások kiépítésénél, a működési rend meghatározásánál ezt a feladatot kell alapul venni.

A gyógyítás a progresszivitáson alapul, a sérültek és betegek önsegélytől a végleges ellátásig, a rehabilitálásig. Az egészségügyi ellátás alapelve, a szakaszos kiürítéssel egybekötött rendetetésszerű gyógykezelés. Ezzel összhangban az egészségügyi ellátás egymásra épülő szintjei magukba foglalják az önsegélyt, a szaksegélyt, az első orvosi segélyt, beleértve az életmentő orvosi beavatkozást, a szakorvosi segélyt, a szakosított szakorvosi segélyt.

A **kiürítés (evakuálás)** az egészségügyi támogatás meghatározó jelentőségű folyamata, melynek lényege, hogy a katonai műveletek során megsebesült, megbetegedett személyeket a lehető legrövidebb idő alatt, az állapotuknak megfelelő ellátást biztosító egészségügyi támogató szervekhez, majd ezt követően a végleges gyógyulást biztosító egészségügyi intézményekbe kerüljenek. Az evakuálás időzítését, sorrendjét, végrehajtásának módját, az egyén klinikai állapota, illetve az ellátáshoz szükséges gyógyító feltételrendszer megléte határozza meg. Az evakuálást alapve-

tően sebesültszállító eszközökkel célszerű végezni, de a kapacitás elégtelensége esetén valamennyi szállítóeszköz igénybe vehető.

Az egészségügyi ellátó- és evakuáló rendszerek, megtervezésének, felkészítésének irányait, elsősorban a várható katonai műveletek **egészségügyi veszteségeinek** mennyiségi- és minőségi paraméterei határozzák meg. Az egészségügyi veszteségek megítéléséhez az erőviszonyok, az alkalmazott harc eljárások, az alkalmazott pusztító eszközök minősége, a szembenálló erők fizikai és pszichikai állapotának ismerete és mérlegelése szükséges. A veszteség prognosztizálásánál elemezni kell a katonai műveletek végrehajtásának körülményeit is, ismerni kell a katonai szervezetek alkalmazásának jellegét, a feladat tartalmát, méreteit.

Az egészségügyi veszteségek képződése egy sztochasztikus jellegű folyamat, ezért a különböző harctevékenységek során a veszteségi mutatók szélsőségesen tág határok között mozoghatnak. Fontos szerepe lehet az egészségügyi veszteségek alakulásában, a csapatok technikai ellátottságának, a személyi védőeszközök minőségének. A katonai műveletekre, különösen a fegyveres küzdelem különböző fajtáira jellemző ember-technika **“szimbiózisból”** következően, az egészségügyi veszteségek közelítenek a haditechnikai veszteségek átlag értékeihez. Ebből következik az is, hogy a harc egészségügyi veszteségeinek térbeli és időbeni megoszlása szintén a technikai veszteségekhez hasonlóan alakul.

A Magyar Honvédségben, az érvényben lévő egészségügyi szabályozók szerint, a NATO szabványoknak megfelelően, négyfokozatú (négytagozatos) egészségügyi ellátó rendszer működik. Az egyes fokozatok feladatrendszerre, az egészségügyi-technikai-, azaz a klinikai feltételrendszerrel szinkronban van. Az első tagozat (**Role-1**) egészségügyi ellátó rendszer az aegység szintjén működik és a sebesült gyűjtésében, osztályozásában, az első orvosi segély nyújtásában, realizálódik. Az első tagozatos egészségügyi ellátó rendszer a zászlóaljknál, osztályoknál működik, szakasz erővel, mobilizált felszereléssel. A második tagozat (**Role-2**) egészségügyi ellátó rendszer az egységek-, harcászati magasabbegységek szintjén működő egészségügyi erők által végrehajtott sebesült szállítás, osztályozás, szakorvosi segély, rövid idejű gyógykezelés, egészségügyi anyagellátás, amit század erőben, mobilizált szaktechnikai eszközökkel végeznek. A harmadik tagozatba (**Role-3**) tartozó egészségügyi ellátó rendszer a hadműveleti magasabbegységek szintjén, azaz a hadtestnél kellene működtetni és tábori kórházi ellátást kellene biztosítani, szakosított szakorvosi ellátást szintjén. A negyedik ellátási tagozat (**Role-4**) feladatát a központi és mobil harctámogató katonai kórházakban, valamint

polgári egészségügyi intézetekben végrehajtott szakosított szakorvosi ellátás, rehabilitáció, egészségügyi anyagellátás, betegnyilvántartás képezi.

Az egészségügyi támogatás kapcsán szólni kell azokról a törekvésekről, amelyek az egészségügyi támogatás rendszerének önálló támogatási-biztosítási ágazattá történő alakítását célozzák. A magam részéről rendkívül sajnálatosnak tartom, hogy szembe haladunk a NATO egységes gyakorlatával, ahol is a tagországok integrált logisztikai támogató rendszerek kialakítására törekednek. A racionális megfontolás arra ösztönözne, hogy a katonai műveletek során valamennyi szükséglet kielégítése, egységes irányítás alatt, az integrált erőforrások maximális kihasználásával történjen. ***Minden ettől eltérő megoldás, az erők és eszközök, a logisztikai kapacitások megosztását, a szükségleteknek egy alacsonyabb szinten történő kielégítését eredményezheti.*** A támogatási-ellátási kapacitások szétforgácsolása irracionális megoldás, pontosan az integrációban rejlő lehetőségektől fosztja meg a haderőt.

A megoldás csak az lehet, hogy tiszteletben tartva a katonai medicina szakmai önállóságát - amit egyébként az integrált állapot időszakában sem veszélyeztetett senki és semmi - az egészségügyi támogatás helyét, a logisztikai támogatás egységes rendszerén belül kell megtalálni. Ezzel a megoldással elejét vehetnénk a párhuzamos szervezetek kialakításának, elkerülhetőkké válnának a fölösleges átfedések, hatékonyabbá válhatna a vezetés, a figyelmet, az energiákat a szakmai feladatra, a gyógyító-kiürítő munkára lehetne fordítani.

2.4. Közlekedési támogatás:

A közlekedési támogatás, az érvényes doktrínális elvek szerint ***a logisztikai támogató rendszer egyik alrendszere. A katonai igények alapján kijelölt és célirányosan felkészített katonai- és polgári közlekedési szállítási erőforrások, egységes elgondolás és terv szerint történő alkalmazását foglalja magába.*** A katonai közlekedési rendszer az ország közlekedési hálózatának a honvédelmi feladatok végrehajtására kijelölt és felkészített részéből, valamint a mozgósított katonai közlekedési kapacitásokból tevődik össze. A katonai közlekedési támogatás szakmai feladatai, minden katonai művelet előkészítése és végrehajtása során öt feladatsoportba foglalhatók össze, melyek a közlekedési hálózatok és szervezetek kijelölése, a közlekedési rendszer előkészítése, üzemeltetése, technikai oltalmazása és helyreállítása.

A **kijelölés** azon rendszabályok és tevékenységek összessége, amelyek a közlekedési szükségletek kielégítése és megfelelő tartalék kapacitások képzéséhez szükséges katonai és polgári közlekedési-szállítási erők meghatározását tartalmazza. A közlekedési szükségletek kielégítésére katonai a polgári- és a katonai közlekedési rendszerek, kapacitások azon részét jelölik ki, amelyre az adott katonai művelet sikeres végrehajtásához szükség van.

A katonai közlekedési rendszerek **felkészítése** a szervezetek egyik legfontosabb funkciója, amely a katonai- és a polgári közlekedési hálózatoknak, a szállító eszközöknek, szakanyag készleteknek, a katonai műveletek követelményei szerinti működőkész állapotba helyezését tartalmazza.

A katonai közlekedési szervezetek feladata a közlekedési hálózatok, a szállítási alágazatok hatékony **üzemeltetése**, a működés feltételrendszerének folyamatos biztosítása. Az üzemeltetés azon tevékenységek és rendszabályok összessége, amelyek a katonai közlekedési kapacitások folyamatos és megszakításmentes működtetésére irányulnak. A katonai feladatok végrehajtására kijelölt polgári közlekedési rendszereket - a katonai igényeknek figyelembevételével - a polgári közlekedési szervezetek működtetik.

A **technikai oltalmazás**, a kijelölt katonai közlekedési hálózat működőképességének fenntartására, a közlekedési áramlatok folyamatosságának biztosítására irányuló tevékenység. A közlekedési rendszerek oltalmazását, a csapatok, a katonai szervezetek, intézmények, bázisok oltalmazásával összhangban, a kijelölt szárazföldi- és légvédelmi erők hajtják végre, de együtt kell működni a rendvédelmi- és a területvédelmi szervezetekkel is.

A közlekedési rendszerek **helyreállítása** a kijelölt katonai közlekedési hálózaton bekövetkezett rombolódások, a megszakadt közlekedési áramlat mielőbbi megindítására, a védelmi követelmények szerinti kapacitások biztosítására, illetve egy adott közlekedési irányban az ellenség mozgásának akadályozására, megállítására irányuló tevékenység. A polgári közlekedési rendszerekben bekövetkezett rombolásokat, elsősorban az üzemeltető, üzemfenntartó polgári közlekedési szervezetek állítják helyre.

A nemzeti katonai vezetés irányítása alatt végrehajtott katonai műveletek során a közlekedési támogatási feladatok megszervezése, a közlekedési erőforrásokról való gondoskodás, elsődlegesen a nemzeti lo-

logisztikai támogatási rendszer feladatkörébe tartozik. Ilyen esetekben a közlekedési szükségletek kielégítése teljes egészében nemzeti kapacitásokkal történik. Szövetségesi keretekben végrehajtott katonai műveleteknél a NATO parancsnokok felelősek a katonai szervezetek alkalmazási területre történő felvonultatásáért, az ellátás folyamatosságának biztosításáért, és a művelet végén az erők kivonásáért. Az illetékes NATO parancsnokok ezeknek a feladatoknak a megszervezése és végrehajtása során együttműködnek a küldő nemzetek logisztikai szervezeteivel és az érintett polgári szervekkel. Szükség esetén a nemzetek és a NATO létrehozzák a mozgatásokat, szállításokat koordináló szervezeteket.

3. Logisztikai szervezetek

A logisztikai szervezetek a logisztikai támogatás tervezésére, szervezésére és végrehajtására rendelt támogató szervezetek, melyek az általános szervezési szabályok szerint vezető szervekre és végrehajtó szervezetekre tagolódnak. A logisztikai vezető szervek a katonai hierarchia minden szintjén a katonai vezetés integráns részei, a logisztikai támogató (végrehajtó) szervezetek pedig a kiszolgáló állománycsoportba tartoznak. A haderőben a logisztikai vezető szervek, az általános szervezeti felépítéshez igazodva egy vertikálisan felépülő hierarchikus rendszert alkotnak, és ennek megfelelően hadászati-, hadműveleti- és harcászati szinten működnek integráns részét képezve az adott szintű katonai vezető szerveknek. A logisztikai vezető szervek alaprendeltetése valamennyi szinten, a katonai műveletek logisztikai támogatásának megtervezése, megszervezése, vezetése és irányítása.

A Magyar Honvédség legfelső vezetési szintjén, a Honvéd Vezérkar részeként működik a **Logisztikai Csoportfőnökség**, amelynek a haderő egészére kiterjedően kell kidolgoznia a logisztikai támogatás koncepcióját, a logisztikai rendszerek struktúráját, a támogatás elvi alapjait. A Logisztikai Csoportfőnökség elvi-, szakmai irányító feladatai átfogják a Magyar Honvédség egészét, kompetenciája ki kell hogy terjedjen a logisztikai szükségletek felmérésére, azok kielégítéséhez a szükséges anyag- és eszköz készletek, szolgáltatói kapacitások kialakítására a költségvetési források biztosítására.

A Magyar Honvédség katonai szervezeteinek hadászati (központi) szintű logisztikai támogatását az **Összhaderőnemi Logisztikai és Támogató Parancsnokságnak**, illetve az alárendeltségében **működő központi logisztikai szervezeteknek** kell végre hajtaniuk. Az Összhaderőnemi Logisztikai és Támogató Parancsnokságának és a központi logisztikai szer-

vezeteknek, az egész haderőre kiterjedő hadászati-hadműveleti szintű logisztikai támogatást kell végezniük. A hadműveleti szintű logisztikai támogató tagozat kiválása esetén a központi logisztikai szervezeteknek át kell vállalnia a hadműveleti szintű feladatokat is. Ennek értelmében a központi tagozatnak a csapatokig (dandárokig, ezredekig) terjedően kell megszervezniük és végrehajtaniuk az ellátás-, a fenntartás- és az egészségügyi támogatás feladatait.

A haderőnemek, azaz a szárazföldi csapatok- és a légierő parancsnokságai részeként **hadműveleti szintű logisztikai vezető szervezeteknek** kell működniük, melyeknek a feladatát a haderőnemek csapatai által végrehajtott katonai műveletek logisztikai támogatásának megtervezése, megszervezése, vezetése és irányítása képezi. A hadműveleti szintű logisztikai főnökségeknek a katonai műveletek teljes időtartamára kiterjedően, az abban résztvevő valamennyi (a haderőnemhez tartozó szervezetszerű vagy megerősítő) csapatra kiterjedően kell megtervezniük, megszervezniük a logisztikai támogatást.

A hadműveleti szintű logisztikai támogatás feladatait a szárazföldi haderő és a légierő logisztikai dandárának (ezredének), a haderőnemi szintű raktáraknak, egészségügyi szervezeteknek kellene végrehajtaniuk. Ezeknek a logisztikai erőeknek a haderőnemi logisztikai főnökségek szakmai alárendeltségében kell működniük.

Az összefegyvernemi- és fegyvernemi egységeknél, alegységeknél, a parancsnokságok részeként **harcászati szintű logisztikai vezető szervezeteknek** kell működniük. Ezeknek a csapatszintű logisztikai törzseknek az alaprendeltetése az összefegyvernemi-, fegyvernemi- és szakcsapatok logisztikai támogatásának megtervezése, irányítása. A harcászati szintű logisztikai vezetőszervek tevékenysége térben és időben korlátozott, kompetenciájuk a harcászati kötelékek alkalmazásának logisztikai támogatására terjed ki. Feladataik volumenét, jellegét a csapatok szükségletei, időbeli korlátait pedig a harci alkalmazás időtartama határozza meg.

A harcászati szintű logisztikai támogatás feladatait a dandárok (ezredek) logisztikai zászlóaljai, a zászlóaljak (osztályok) logisztikai századai hajtják végre. Szakmai tevékenységük átfogja a katonai szervezetek egészét.

Az elmúlt években megkezdődött és jelenleg is folyamatban lévő logisztikai modernizációs vizsgálatok egyik központi témája a NATO kompatibilis, hatékonyan működő logisztikai vezető szervek és végrehajtó szervezetek kialakítása. Az elemző vizsgálatok a fentiekén túl arra is

irányultak, hogy a haderő általános csökkentéséhez igazodva, a logisztikai támogatás területén is, bizonyos létszámcsökkenést érjenek el. Olyan racionális szervezetek kialakítása volt a cél, amelyek a támogatási feladatok maradéktalan ellátása mellett, létszámban és dologi szükségletekben csökkenést mutathatnak az előző állapotokhoz képest.

Az elemzések alapján a legfelső logisztikai vezető szerveknél az a vélemény alakult ki, hogy a legjelentősebb létszám megtakarítás úgy érhető el, ha az addig háromtagozatos logisztikai támogató rendszert kéttagozatosra alakítják át. Figyelmen kívül hagyva mindenféle haderőszervezési-, haderő-építési elvet és szabályt, hadászati-hadműveleti elveket és törvényszerűségeket, úgy döntöttek, hogy a Magyar Honvédségben mellőzhetők a haderőnemek szintjén, hadműveleti támogatási feladatokat végző logisztikai szervezetek.

A döntés következményei beláthatatlanok, pontosabban szólva, a harc-hadművelet logisztikai támogatásának témakörében jártasabb szakember szeme előtt azért felsejlenek azok a nehézségek, amelyeket ez a döntés okozhat. A logisztikai szakmán belül is többen azt gondolják, hogy a csapatok logisztikai alegységei és a központi logisztikai bázisok, ellátó központok között, egyféle *“hídként”* funkcionáló hadműveleti logisztikai szervezetek megszüntetésével, a logisztikai támogatás vertikumban szakadás következik be. A központi bázisoktól a csapatokig terjedő támogatási rendszer közbülső eleme szűnik meg ezzel az átalakítással.

A döntéshozók indokai között az is szerepelt, hogy a viszonylag kicsi földrajzi távolságok nem indokolják egy háromtagozatos rendszer működtetését. Úgy gondolják, hogy a megszűnő hadműveleti logisztikai támogató szervezetek feladatait, a központi logisztikai szervezetek átvállalhatják. *Nos az elképzelés ezen a ponton támadható leginkább. Jelen állapotában ugyanis a központi logisztikai szervezetek nincsenek abban a helyzetben, hogy egyidőben több irányban, esetenként több száz kilométer távolságra lévő csapatok ellátását, utánpótlását, támogatását, érdemben meg tudnák oldani.*

9. sz. ábra A logisztikai támogatási rendszer javasolt modellje

Az elgondolás ott is hibázik, hogy ugyanakkor a logisztikai vezetési rendszer háromtagozatos, és hadműveleti szinten is működik logisztikai törzs. Ez a törzs rendelkezik azokkal a naprakész információkkal, amelyek a csaptok operatív ellátásához, támogatásához elengedhetetlenül szükségesek. Munkájukra a jelenlegi elemzések szerint továbbra is szükség van, mivel az elképzelhetetlen, hogy a központi tárintézetek, szolgáltató-fenntartó szervezetek dolgozzák fel azt az információ tömeget, amely a csapatok logisztikai támogatásának megszervezéséhez és végrehajtásához elengedhetetlenül szükséges.

Véleményem szerint a jelenlegi anomáliát feloldani csak úgy lehet, ha a minősített időszakban (háborúban), háromtagozatos logisztikai támogató rendszert alakítunk ki. Ez a modell képes a támogató rendszer teljes vertikumában a szükségleteknek megfelelően működni, és minden tagozat saját hatáskörében végezheti elosztási, továbbítási funkcióit. Mindenképpen olyan működési modellt kell tehát kialakítani, hogy az ellátás- a fenntartás-, a mozgatás elvei és törvényszerűségei maradéktalanul érvényesüljenek.

Anomáliák tapasztalhatók, az un. logisztikai műveleti központok felállításánál, működtetésénél is. Ezeket a logisztikai támogatást szervező munkacsoportokat, a logisztikai támogató szervezeteknél kell megalakítani. Működésük csak akkor hangolható össze, ha valamennyi tagozatban azonos módon szerveződnek, és azonos elvek szerint dolgoznak. Ezeknek a logisztikai műveleti központoknak hadászati-, hadműve-

leti- és harcászati szinten egyaránt a logisztikai végrehajtó szervezetek szakmai munkáját, az ellátást, a fenntartási műveleteket, a szállítás szakmai feladatait kell szervezniük, irányítaniuk. Ezeknek a logisztikai műveleti központoknak a működése csak akkor hangolható össze, ha valamennyi tagozatban azonos módon állnak fel és azonos elvek szerint, azonos eljárásokat alkalmazva dolgoznak. Ez a probléma is megoldódik, ha a hadműveleti szinten logisztikai dandár működik, mert akkor annak bázisán kialakíthatók a logisztikai műveleti központ működtetésének feltételei. Mindezek eredményeként a logisztikai támogatás teljes vertikumában azonos vezetési- és irányítási elvek, azonos munkamódszerek volnának alkalmazhatók.